

Kod uczestnika

Wszelka wiedza, która nie wylania z siebie nowych pytań, staje się w szybkim czasie martwa.

Wisława Szymborska (1923-2012)

ZADANIA
X MINIOLIMPIADY JĘZYKA POLSKIEGO NA LITWIE
DLA UCZNIÓW KLAS 8.

Czas pracy:

- test sprawdzający wiedzę i umiejętności z języka polskiego: 10.15–12.00
- pisemna praca twórcza: 12.15–14.00

5 grudnia 2023 r.

Wilno

TEST**(60 punktów)***Przeczytaj tekst A i wykonaj zadania 1-17.***Michał Rusinek: dziwię się, że Szymborska mnie w ogóle tolerowała [WYWIAD]**

Zdjęcie: Bartosz Krupa/Dzień Dobry TVN/ East News

Zdjęcie: Fundacja Wisławy Szymborskiej

Joanna Barańska¹: Jak wyglądał standardowy dzień sekretarza Wisławy Szymborskiej?

Michał Rusinek:² Przychodziłem do niej mniej więcej dwa razy w tygodniu, kiedy nagromadziły się jakieś sprawy do załatwienia. Zwykle o 10 rano. Szymborska przynosiła kawę (rozpuszczalną), siadaliśmy przy stole na taborecikach i zaczynaliśmy czynność nazywaną przez nią „szuraniem papierami”. W tych papierach były prośby, zaproszenia, propozycje, listy oficjalne i służbowe. Już po mojej wstępnej selekcji³, bo oczywistymi sprawami nie zwracałem jej głowy. Oczywistymi, czyli takimi, co do których raz podjęła decyzję i prosiła, bym na wszystkie podobne odpowiadał tak samo. Dotyczyły one na przykład chęci nadania jej imienia jakiejś szkole, instytucji czy ulicy lub chęci przyznania jej doktoratu honorowego.

J.B.: „Pierwszy sekretarz”, asystent czy po prostu przyjaciel – zdaje się, że pełniłeś wszystkie te funkcje. Jak sam byś to określił: kim byłeś dla Wisławy Szymborskiej?

M.R.: Z tym przyjacielem to bym jednak był ostrożny. To słowo miała zarezerwowane dla tzw. znajomych odwiecznych i był to krąg dość wąski. Miała sporo dalszych i bliższych znajomych. Ale myślę, że między nami było coś w rodzaju zaprzyjaźnienia. Miała do mnie zaufanie i to było coś, co ceniłem sobie wyżej niż etykietki.⁴

¹ Joanna Barańska – dziennikarka portalu „Onet Kultura”.

² Michał Rusinek – literaturoznawca, pisarz i tłumacz, przez 15 lat był sekretarzem Wisławy Szymborskiej. Dziś jest prezesem fundacji jej imienia, napisał książkę biograficzną „Wisława Szymborska. Nic nadzwyczajnego”.

³ Selekcja – dobór rzeczy przez odrzucenie tych, które nie spełniają określonych warunków.

⁴ Etykietka – nalepka z nazwą towaru, cena. Tu: powszechna, powierzchowna opinia o kimś.

J.B.: Do końca nie przeszliście „na ty”. Czy z którejś ze stron padła kiedyś propozycja porzucenia formalnych zwrotów?

M.R.: Nie. Nigdy. Taką decyzję podjęła na początku mojej pracy. Miała zwyczaj przechodzenia na „ty” nieomal ze wszystkimi, przeszła nawet z moimi dziećmi. A z kilkoma przyjaciółkami, z którymi od zawsze była na „ty”, postanowiła przejść na „pani”. Był to, rzecz jasna, żart, ale i jakiś znak szczególnej zażyłości.

J.B.: Wspominałeś, że Szymborska była zainteresowana twoją twórczością literacką. Czy dała ci kiedyś jakieś rady dotyczące tego, jak pisać?

M.R.: Nie była osobą, która dawałaby komukolwiek rady. Moralizatorstwa⁵ się wystrzegą. Natomiast kiedy mówiła, że najważniejszym przedmiotem w domu poety powinien być kosz na śmieci (bo wiersz napisany wieczorem często nie wytrzymuje próby nocy i rano, jeśli okaże się kiepski, powinien wylądować w koszu), to mam wrażenie, że nie tylko mówiła o swoim sposobie pracy, ale i delikatnie sugerowała innym poetom, że powinni go naśladować.

J.B.: W „Nic zwyczajnego” można znaleźć anegdotę o tym, jak Szymborska uczyła się obsługi telefonu komórkowego. Piszesz: „Dzwoni do mnie kontrolnie, jeszcze z Krakowa. Widzę, że wyświetla mi się jej numer. Zamiast więc powiedzieć: »Halo«, od razu mówię: »Dzień dobry, pani Wisławo«. Po chwili ciszy pyta, skąd wiem, że to ona. Odpowiadam, że wiem, bo widzę. Na co ona: »Och, a ja nieubrana!«”. Czułeś się kimś w rodzaju przewodnika poetki po świecie technologii?

M.R.: Staralem się, ale nie było to proste. Szymborska nie widziała powodu, żeby się zaznajamiać z nowinkami technologicznymi. Nie używała komputera, bo wystarczała jej maszyna do pisania. I kalka⁶. Telefonu komórkowego używała tylko wtedy, kiedy wyjeżdżała na wakacje – do Zakopanego lub Lubomierza. Do końca życia nie opanowała go tak całkiem. Nie lubiła w nim nadmiaru guziczków. Właściwie jedynym gadżetem, który jej się spodobał, był czytnik e-booków. Owszem, dlatego, że mógł pomieścić wiele książek, co jest szczególnie ważne właśnie na wakacjach. Ale i dlatego, że miał tylko trzy guziczki: jeden do włączania i dwa do przerzucania stron. To było dla niej do opanowania.

J.B.: Co w Szymborskiej sprawiło, że wolala być osobą niż osobistością?

M.R.: Myślę, że to samo, co sprawia, że współcześnie ludzie kultury bardzo nie chcą, żeby media robiły z nich celebrytów⁷. Swoją drogą, w 1996 r. w języku polskim nie było jeszcze słowa „celebryta”. Jak myśmy się wówczas porozumiewali? Przecież to jedno z podstawowych naszych słów obecnie! Miała alergię na sztuczność i udawanie. Nie chciała pełnić żadnych oficjalnych funkcji. Chciała pozostać osobą, żeby móc żyć zwykłym życiem i pisać wiersze. I nie chciała, żeby ktokolwiek pomyślał, że po Noblu jej się w głowie przewróciło i że będzie się już teraz zadawać wyłącznie z głowami koronowanymi lub ewentualnie prezydentami państw. Bardzo dużo wysiłku włożyła w to, żeby nadal utrzymywać takie same kontakty ze starymi znajomymi. I to jej się udało.

J.B.: Bardzo poruszająca jest historia, w której poetka zostaje zaproszona do Urzędu Miasta na spotkanie z dziećmi z niepełnosprawnościami. Opisujesz, że wtedy jedyny raz widziałeś w jej oczach łzy, choć starała się być uśmiechnięta i życzliwa.

M.R.: Mawiała, że kiedy ma depresyjny nastrój, to nie wychodzi na ulicę, żeby nie zarażać swoim smutkiem innych. Potrafiła też ukrywać emocje. Myślę, że tak była wychowana. Mimo wrażliwości mawiała, że ma krokodylą skórę. To spotkanie z dziećmi było jednak na tyle mocnym doświadczeniem, że nawet krokodyla

⁵ Moralizatorstwo – pouczanie.

⁶ Kalka – specjalny papier z tuszem, wkładany pomiędzy dwie kartki, służy powielaniu tekstu.

⁷ Celebryta – osoba znana z telewizji lub kolorowych czasopism.

skóra nie pozwoliła jej ukryć emocji. Po nim zresztą napisała wiersz „Uprzejmość niewidomych”. Opowiada on o innej nieco sytuacji, ale pewne analogie⁸ do tamtej można w nim znaleźć.

J.B.: Świętujemy Rok Szymborskiej, a także 100. rocznicę urodzin poetki. Co Fundacja Wisławy Szymborskiej szykuje w związku z tym?

M.R.: Najważniejszym wydarzeniem jubileuszowego roku jest wydanie „Wierszy wszystkich”, oraz „Zabaw literackich”. Wznowione zostaną także „Wszystkie lektury nadobowiązkowe”, dzięki czemu będziemy mieli w trzech tomach korpus najważniejszych tekstów Szymborskiej. Ukazały się także książki o Szymborskiej: wznowienie biografii „Pamiętkowe rupiecie” Anny Bikont i Joanny Szczęsnej i moja książka o Szymborskiej dla dzieci – „Szalik”. Kraków upamiętni poetkę, na szczęście nie spiżowym pomnikiem, ale w formie, która jej samej odpowiadałaby najbardziej: 2 lipca otwarty zostanie Park Szymborskiej, który będzie pierwszym parkiem literackim w Polsce, zaprojektowanym specjalnie z myślą o niej. Nad nim znajdzie się wielki mural inspirowany wierszem „Nic dwa razy”. Można będzie do niego przyjechać „tramwajem Szymborskiej”, oklejonym według projektu Piotra Depty-Kleśty w elementy zaczerpnięte z jej kolaży oraz zawierający fragment wiersza mówiący o gubieniu parasola w tramwaju. Poczta Polska wypuści znaczek z jej podobizną, Mennica Polska – monetę kolekcjonerską. Firma Medicine przygotowała piękną kolekcję odzieży inspirowaną wierszami Szymborskiej, a LEGO – stworzyło makietę przedstawiającą ceremonię wręczenia Szymborskiej Nagrody Nobla. Tak czy owak, wszystkie te działania mają tak naprawdę jeden cel: przypomnieć o Szymborskiej i sprawić, żebyśmy nadal ją czytali.

J.B.: Czy gdybyś mógł cofnąć czas i wrócić do punktu, w którym masz zdecydować, czy chcesz objąć stanowisko sekretarza Wisławy Szymborskiej, zdecydowałbyś się na to ponownie?

M.R.: Oczywiście! Bez zastanowienia!

ZADANIA DO TESTU

Zadanie 1. (0-4)

Wisława Szymborska była, laureatką
 Cechowało ją duże poczucie Nie potrzebowała sławy, zawsze chciała żyć
 życiem i wiersze. Miała alergię na i
 W tym roku obchodzimyrocznicę jej urodzin.

Zadanie 2. (0-1)

Jaką czynność Wisława Szymborska nazywała „szuraniem papierami”?

- przegląd jej najnowszych publikacji
- przegląd propozycji nadania jej imienia jakiejś szkole, instytucji czy ulicy
- przegląd listów, zaproszeń, propozycji i próśb
- przegląd jej ostatnio napisanych wierszy

Zadanie 3. (0-3)

Zaznacz **trzy** poprawne odpowiedzi.

Michał Rusinek:

- był sekretarzem Wisławy Szymborskiej.
- był najlepszym przyjacielem Wisławy Szymborskiej.
- jest prezesem Fundacji Wisławy Szymborskiej.
- napisał książkę biograficzną *Wisława Szymborska. Nic nadzwyczajnego*.
- przekonał Szymborską, by pisała wiersze komputerowo.
- wydał książkę o Szymborskiej dla dzieci *Pamiętkowe rupiecie*.

⁸ Analogia – podobieństwo pod pewnym względem.

Zadanie 4. (0-2)

Dlaczego Wisława Szymborska uważała, że najważniejszym przedmiotem w domu poety powinien być kosz na śmieci? Sformułuj odpowiedź, nie cytując.

.....

Zadanie 5. (0-1)

Co było szczególnym znakiem zażyłości Szymborskiej w stosunkach z innymi ludźmi?

.....

Zadanie 6. (0-3)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Przy każdym stwierdzeniu napisz TAK lub NIE.

Stwierdzenie		TAK/NIE
A	Szymborska lubiła kawę rozpuszczalną.	
B	Szymborska zawsze doradzała Rusinkowi w tym, jak pisać wiersze.	
C	Szymborska miała wielu przyjaciół.	
D	Szymborska pisała wiersze na maszynie do pisania.	
E	Kraków upamiętni poetkę spiżowym pomnikiem w Parku Szymborskiej.	
F	Szymborska, kiedy miała smutny nastrój, nie wychodziła z domu.	

Zadanie 7. (0-2)

Czy Wisława Szymborska, gdyby żyła, chciałaby być celebrytką? Swoją odpowiedź uzasadnij.

.....

Zadanie 8. (0-3)

Wyjaśnij, jak rozumiesz wypowiedź: *Mimo wrażliwości mawiała, że ma krokodylą skórę.*

.....

Zadanie 9. (0-4)

Wyróżnione wyrazy zastąp synonimami lub zwrotem synonimicznym.

[...] jeśli okaże się **kiepski** -

znaczek z jej **podobizną** -

delikatnie **sugerowała** -

dużo **wysiłku** włożyła -

Zadanie 10. (0-3)

Utwórz przymiotniki od podanych rzeczowników nazw własnych:

A Zakopane -

B Lubomierz -

C Kraków -

Zadanie 11. (0-2)

Dopasuj do podanych frazeologizmów ich znaczenie.

	Frazeologizm		Znaczenie
A	przewróciło się komuś w głowie	1	być mądrym, odznaczać się inteligencją, umiejętnością myślenia
B	chodzić z głową w chmurach	2	nadmiar jakichś dóbr nie jest powodem do zmartwień
C	od przybytku głowa nie boli	3	być zamyślonym
D	mieć głowę nie od parady	4	ktoś stał się zarozumiały

A - B - C - D -

Zadanie 12. (0-1)

Zapisz słownie liczebnik występujący w zdaniu, zachowując odpowiednią formę gramatyczną.
Swoją drogą, w 1996 r. w języku polskim nie było jeszcze słowa „celebryta”.

.....

Zadanie 13. (0-5)

Uzupełnij tabelę, wpisując po jednym wyrazie z podanych zdań do odpowiednich rubryk. Tam, gdzie brakuje przykładu ze zdań, postaw myślnik.

I nie chciała, żeby ktokolwiek pomyślał, że po Noblu jej się w głowie przewróciło i że będzie się już teraz zadawać wyłącznie z głowami koronowanymi lub ewentualnie prezydentami państw.

Cześć mowy	Wyraz w zdaniu	Cześć mowy	Wyraz w zdaniu
A rzeczownik		F przysłówek	
B czasownik		G przyimek	
C przymiotnik		H spójnik	
D liczebnik		I wykrzyknik	
E zaimek		J partykuła	

Zadanie 14. (0-1)

Zaznacz poprawną odpowiedź, jaką funkcję składniową pełni wyraz **odzieży** w poniższym zdaniu?

Firma Medicine przygotowała piękną kolekcję odzieży inspirowaną wierszami Szymborskiej.

A Podmiotu

B Okolicznika

C Przydawki

D Dopelnienia

Zadanie 15. (0-4)

Firma Medicine przy współpracy z Fundacją Wisławy Szymborskiej z okazji 100. rocznicy urodzin poetki wyprodukowała kolekcję ubrań pt. „Możliwości”. Przeczytaj nadruk na jednym z T-shirtów z tej kolekcji i w kilkuzdaniowej wypowiedzi wyjaśnij, jak rozumiesz ten cytat z wiersza noblistki.

Zadanie 16. (0-4)

Z okazji Roku Szymborskiej Fundacja Wisławy Szymborskiej przygotowała szereg inicjatyw i wydarzeń. Wypisz 8 przykładów.

1.	5.
2.	6.
3.	7.
4.	8.

Suma punktów za zadania 1-16	
------------------------------	--

Przeczytaj Tekst B i wykonaj zadania 17-25.

TEKST B

Wisława Szymborska *Kałuża*

Dobrze z dzieciństwa pamiętam ten lęk.
Omijałam kałuże,
zwłaszcza te świeże, po deszczu.
Któraś z nich przecież mogła nie mieć dna,
choć wyglądała jak inne.

Stąpnę i nagle zapadnę się cała,
zacznę wzlatywać w dół
i jeszcze głębiej w dół,
w kierunku chmur odbitych
a może i dalej.

Potem kałuża wyschnie,
zamknie się nade mną,
a ja na zawsze zatrzaśnięta – gdzie –
z niedoniesionym na powierzchnię krzykiem.

Dopiero później przyszło zrozumienie:
nie wszystkie złe przygody
mieszczą się w regułach świata
i nawet gdyby chciały,
nie mogą się zdarzyć.

Zadanie 17. (0-1)

Zaznacz dwie poprawne odpowiedzi, które mogą być zakończeniem poniższego zdania. *Kałuża* Wisławy Szymborskiej to wiersz ...

A rymowany
B biały

C stroficzny
D sylabiczny

Zadanie 18. (0-2)

Wypisz z wiersza cztery wyrazy (2 czasowniki i 2 zaimki), które wskazują na obecność podmiotu lirycznego.

czasowniki: zaimki:

Zadanie 19. (0-1)

Wypowiedź podmiotu lirycznego przypomina:

A sprawozdanie
B opowiadanie
C ogłoszenie
D list

Zadanie 20. (0-3)

Czego podmiot liryczny obawiał się w dzieciństwie i z jakiego powodu?

.....

.....

Zadanie 21. (0-2)

Na podstawie drugiej strofy wyjaśnij sens określenia „wzlatywać w dół”.

.....

.....

.....

Zadanie 22. (0-3)

Wpisz do tabeli nazwy środków stylistycznych, których przykłady zostały wyróżnione w podanych cytatach z wiersza.

	Cytat	Środek stylistyczny
A	kałuża [...] zamknie się nade mną	
B	chmur odbitych	
C	wyglądała jak inne	

Zadanie 23. (0-1)

Co sprawiło, że podmiot liryczny przestał się bać kałuży, nie stanowiła ona już źródła strachu?

.....

Zadanie 24. (0-2)

Wiersz ma wymowę optymistyczną czy pesymistyczną? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do wiersza.

.....

.....

.....

Zadanie 25. (0-2)

Które zdania są prawdziwe (P), a które fałszywe (F):

- A. Wraz z dorastaniem człowiek pozbywa się lęków z dzieciństwa.
- B. Kałuże ciągle są dla poetki koszmarem i omija je z daleka.
- C. W życiu zdarzają się wyłącznie złe rzeczy.
- D. Z problemami trzeba sobie radzić niezależnie od wieku.

Suma punktów za zadania 17-25	
-------------------------------	--

Ogólna suma punktów	
---------------------	--

PISEMNA PRACA TWÓRCZA

(40 punktów)

Mówi się, że każdy człowiek rodzi się z jednym talentem. Czasem nie odkrywa go nigdy, lecz ten talent sprawia, iż wszyscy jesteśmy wyjątkowi.

(Agnieszka Stefańska)

Co sądzisz o słowach pisarki? Napisz wypowiedź argumentacyjną, powołując się na bohaterów literackich i inne teksty kultury.

CZYSTOPIIS
